

"XỰA BOỌC LAU"

BÊN NHAU TRỌN ĐỜI

// Chẳng đeo bạc trắng, khăn Tàu/ Em mang chân, đệm bông lau theo chồng" - chẳng biết tự bao giờ chiếc "xựa boọc lau" (đệm bông lau) đã trở thành một vật dụng không thể thiếu trong mỗi gia đình người Thái, là thước đo cho nét chịu khó chịu thương, đảm đang khéo léo của những cô sơn nữ miền "khăn piêu, áo côm".

Người già trong các bản kể rằng: "Đã thành lệ từ xưa, con gái Thái khi về nhà chồng phải mang theo đủ 9 bộ chân đệm bông lau, 19 bộ đệm gối (mon), đệm ngồi (phá tạng) và 1 bộ váy áo, khăn piêu do chính tay mình làm ra để chứng minh sự đảm đang, khéo lo toan cho cuộc sống sau này. Bây giờ dù các

cô gái không còn phải mang nhiều đệm về nhà chồng nữa nhưng đã thành cái nếp quen, hễ cháu gái nào đến tuổi cập kê là phải biết tự làm đệm bông lau, nếu không sẽ ế chồng...". Chẳng thế mà ngay từ khi bắt đầu biết đeo xoỏng, óp (một loại gùi của người Thái), cầm kim, các bé gái Thái đã được chị, được mẹ dạy cho cách làm đệm, ủ lau, dệt vải. Để có được một chiếc đệm đẹp thì ngay từ khâu chọn bông, chọn vải đến kỹ năng bắt con đệm, nhồi bông, khâu cạnh... đều phải rất tỉ mỉ, cẩn thận. Hàng năm, cứ vào độ cuối thu, khi cây lau bắt đầu trở bông, những thiếu nữ Thái lại rủ nhau vào rừng hái bông lau về làm đệm. Bông lau hái về phải được ủ vừa độ, sạch cạnh, cánh bông phải

sáng óng, lua tay vào tải bông thấy ảm mềm như lông mèo con khi ấy mới đạt tiêu chuẩn để nhồi vào trong vỏ đệm bằng vải thô nhuộm chàm hoặc dệt thổ cẩm. Chỉ khâu đệm bông lau cũng phải xe thật chắc. Khi làm, mặt đệm được chia thành các ô vuông nhỏ rồi khâu nhều thật đều hai mặt đệm ở các góc của ô vuông (còn gọi là bắt con) để cho đệm có thể căng phẳng đều đặn. Bắt con xong mới đến nhồi lau, vừa nhồi vừa để ý phân diêm xung quanh sao cho đệm căng chặt, thành đệm cứng và thẳng đứng để đệm không những đẹp mà còn không bị xẹp mỏng khi nằm. Tấm xựa boọc lau truyền thống của người con gái Thái lúc hoàn thành thường được chia thành 5 khổ rất đều

nhau, có tổng chiều dài từ 1,8 - 2 mét, rộng chừng 80 - 90 cm, dày khoảng 4 - 5 cm, bề mặt có nhiều ô hình quả trám hay hình vuông cỡ 4 x 4 cm...

Sau những ngày hội xuân, những đêm chọc sần e ấp, lúc duyên lành đã đậu, thiếu nữ Thái sẽ chọn cho mình được người bạn đời, khi hai bên gia đình đã thuận, thống nhất gặp nhau để chọn ngày cho đôi trẻ nên vợ, nên chồng thì phần việc đầu tiên của cô gái là phải dò hỏi để biết nhà chồng tương lai có bao nhiêu anh em trai. Biết được rồi, cô sẽ tranh thủ từng ngày, thậm chí thức cả đêm làm những tấm đệm bông lau, đệm gối, đệm ngói để sau ngày về làm dâu sẽ biếu cho anh em trai nhà chồng mỗi người một tấm cùng với màn, đệm gối, đệm ngói. Và cũng theo tục lệ, nhà trai sau khi nhận quà sẽ hoàn gửi lại cho nhà gái một số bạc trắng hay một số tiền tương ứng để bày tỏ thái độ trân trọng những thành quả lao động của cô gái đồng thời cảm ơn công sức dưỡng

dục của những đấng sinh thành ra người con dâu hiền thảo...

Ngày nay nếu có dịp đặt chân vào những bản làng của đồng bào Thái, ta vẫn bắt gặp dưới mái nhà sàn bên suối những thiếu nữ tuổi trăng tròn ngói say sưa, cần mẫn làm đệm bông lau. Một

tấm "xạ bọc lau" giản dị nhưng lặn vào trong đó biết bao công sức, sự khéo léo của người sơn nữ ở mỗi đường kim mũi chỉ và cả những ước nguyện sâu kín về một gia đình đầm ấm, vợ chồng sống hạnh phúc bên nhau trọn đời.

THÁI QUỲNH

